

Glen Doman
Dženet Doman

Kako da povećate inteligenciju svoje bebe

Nežna revolucija

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

Glenn Doman, Janet Doman

HOW TO MULTIPLY YOUR BABY'S INTELLIGENCE:

THE GENTLE REVOLUTION

Copyright © 2005 by Janet Doman and Glenn Doman

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Helen Guld Riker Doman

i

Džozefu Džeju Domanu,

*mojoj majci i mom ocu,
koji su nastojali da kroz život idem
stojeći na njihovim ramenima*

SADRŽAJ

1. Nežna revolucija	9
2. Priroda predrasuda	18
3. Rađanje genija	23
4. Dobro je, a ne loše, biti inteligentan	28
5. Naslednost, životna sredina i inteligencija	34
6. Homo sapijens, dar gena	49
7. Sve što je naučio Leonardo	57
8. Sva deca su geniji za jezik	65
9. Od rođenja do šest godina	71
10. Šta koeficijent inteligencije zaista znači?	84
11. O motivaciji i testiranju	90
12. Mozak – ono što se ne koristi postepeno se gubi	99
13. Majke su najbolje majke, očevi isto tako	117
14. Geniji – nema ih previše, nego premalo	135
15. Kako da iskoristite trideset sekundi	146
16. Kako da podučavate svoju bebu	159

17. Kako da naučite svoju bebu da čita	178
18. Kako da pružite svojoj bebi enciklopedijsko znanje	211
19. Kako je moguće da beba može trenutno da rešava matematičke probleme?	245
20. Kako da podučavate svoju bebu matematici	256
21. Čarolija je u detetu... i u vama	296
<i>Indeks</i>	301
<i>Izjave zahvalnosti</i>	305
<i>O autorima</i>	309

Nežna revolucija

Nežna revolucija počela je tiho, vrlo tiho, pre pola veka. Bila je to, i još uvek je, najnežnija od svih revolucija. Moguće je i da je najvažnija, a svakako je najveličanstvenija.

Razmotrimo najpre ciljeve Nežne revolucije: da se svim roditeljima pruži znanje potrebno da bi stvorili vrlo inteligentnu, krajnje sposobnu, očaravajuću decu, a time i krajnje očovečen, zdrav, civilizovan svet.

Razmotrimo zatim nosioce te revolucije – družinu neočekivanu koliko god to može biti, podeljenu u tri grupe.

Prvu čine novorođenčad čitavog sveta, koja su uvek i bila tu, sa svojim ogromnim, gotovo nesanjanim potencijalima.

U drugoj su njihove majke i očevi, koji su oduvek sanjali o onome što bi njihove bebe mogle postati. Ko bi poverovao da ni njihovi najluđi snovi možda zapravo nisu dorasli stvarnim mogućnostima?

I konačno, u trećoj je osoblje Instituta za ostvarivanje ljudskih potencijala, koje je od 1940. godine naovamo uspelo da uvidi zapanjujuću istinu o deci, istinu na koju

su naslepo nailazili s vremena na vreme dok su, godinama, tragali za njom.

Bebe, majke, osoblje jednog instituta – gotovo ne biste poverovali da je to ta družina koja je sprovela najvažniju revoluciju u istoriji čovečanstva.

Vrlo neverovatnu revoluciju.

Jer ko je ikada čuo za revoluciju bez smrti, bola, muka, bez prolivanja krvi, mržnje, gladi, bez razaranja? Ko je ikada čuo za *nežnu* revoluciju?

Najnežnija od svih revolucija imala je dva neprijatelja. Prvi neprijatelj su bile Prastare Predrasude, a drugi Oduvek je Bilo Tako.

Stare tradicije nije neophodno razarati, potrebno je samo da dugovečna, a pogrešna verovanja odumru i da ih ne oplakujemo. Nije neophodno da se u prah razveje i ono što i dalje ima vrednost, potrebno je samo da se onim što je danas štetno ne služimo nego da ga pustimo da, neupotrebljavano, iskopni.

Ko bi žalio ako s ovog sveta odu neznanje, neupućenost, nepismenost, nesreća i siromaštvo?

Zar ne bi s uklanjanjem tih drevnih neprijatelja nastupio jedan blaži svet, u kome bi manje bilo potrebe za nasiljem, ubijanjem, mržnjom i ratom – ili možda ne bi bilo potrebe uopšte?

Kakva bi otkrića mogla da nas povedu ka ispunjenju tih divnih snova?

Šta se to dogodilo pre pola veka?

Najpre smo shvatili da je bebe moguće naučiti da čitaju. Koliko god neverovatno zvučalo, to ne samo da je istina već je čak istina i da je lakše naučiti da čita bebu od godinu dana nego sedmogodišnje dete. Znatno lakše.

Zatim smo 1964. napisali knjigu namenjenu majkama i naslovljenu *Kako da naučite svoju bebu da čita*. Knjiga je smesta postigla uspeh i tako je otpočela Nežna revolucija. Desetine majki pisale su nam gotovo odmah da nam kažu koliko su se radovale čitajući knjigu i čemu su uspele da nauče svoju decu.

Zatim su nam pisale na stotine majki da nam ispričaju šta se dešavalo s njihovom decom pošto su naučila da čitaju. Hiljade majki kupovale su knjigu i učile svoje bebe da čitaju.

Knjiga je objavljena u britanskom i australijskom izdanju, a zatim na afrikansu, holandskom, finskom, francuskom, nemačkom, grčkom, hebrejskom, indonežanskom, italijanskom, japanskom, norveškom, malajskom, portugalskom, španskom i švedskom jeziku.

Desetine hiljada majki pisale su nam da nam ispričaju šta se dešavalo. S ponosom i oduševljenjem saopštavale su nam:

1. da su njihove bebe s lakoćom naučile da čitaju;
2. da njihove bebe vole da čitaju;
3. da se između njih i njihove bebe razvila još jača ljubav (što su nam saopštavale s velikim zadovoljstvom, ali bez imalo iznenađenja);
4. da se uzajamno poštovanje između njih i njihove bebe povećavalo skokovito (što su nam saopštavale s velikom radošću i s popriličnim iznenađenjem);
5. kako je kod beba rasla sposobnost da čitaju, tako je rasla i ljubav prema učenju, a s njom i razne sposobnosti.

Danas je ova knjiga prevedena na osamnaest jezika, a više od dva miliona majki kupilo je *Kako da naučite svoju bebu da čita* na engleskom jeziku.

Pisma majki stižu nam i dalje svakodnevno, sve od 1964. Ta pisma su ode radosti i hvalospevi u slavu neizmernih bebinih potencijala, spevani u trenutku kad su oni tek shvaćeni.

Majke nam pišu o tome kako su se potvrdila njihova intuitivna predosećanja o bebinim sposobnostima, a isto tako i o svojoj potpunoj rešenosti da njihovo dete dobije sve mogućnosti da postane sve ono za šta je sposobno.

Dok smo obilazili svet, odlazeći redom na svaki kontinent, razgovarali smo s hiljadama majki, pojedinačno ili u grupama. I u najrazvijenijim i u najnerazvijenijim društvima postavljamo sledeću molbu:

„Molim vas neka sve majke ovde koje misle da se njihovo dete razvija dobro kao što bi trebalo podignu ruku.“

Uvek je isto. Niko se ne pomera.

Možda su samo stidljive, pa preokrećemo pitanje da proverimo da li je to posredi.

„Molim vas neka podignu ruku sve majke koje misle da se njihovo dete ne razvija sasvim onako dobro kao što bi moglo.“

Sad se podižu sve ruke.

Svi živi znaju da u svetu dece nešto nije kako treba – ali niko ništa ne čini povodom toga. Možda zato što, isto kao i sa vremenom, niko ne zna šta bi tačno trebalo da čini.

Posle pola veka marljivog rada s majkama i decom, koji nam je uvek donosio i mnogo radosti, i posle niza izrazito srećnih slučajnosti, uspeali smo da doznamo šta je ispravno i šta mislimo da bi trebalo činiti. Saznali smo kako bi možda moglo da bude, kako bi svakako moglo da bude... ne! kako bi trebalo da bude s decom celog sveta.

Već neko vreme nam je jasno da su majke imale potpuno pravo kad su bile ubeđene da se njihova deca ne razvijaju onako dobro kao što bi trebalo.

Jasno nam je već neko vreme zašto su majke i očevi ispravno verovali da njihova deca imaju pravo da od života dobiju mnogo više nego što dobijaju.

Sad znamo van svake sumnje da:

1. deca *žele* da razvijaju svoju inteligenciju;
2. deca *mogu* da razvijaju svoju inteligenciju;
3. deca *zaista razvijaju* svoju inteligenciju;
4. deca *bi trebalo* da razvijaju svoju inteligenciju;
5. lako je naučiti majke kako da razvijaju inteligenciju svog deteta.

Što je još važnije, mi smo zapravo još od sedme decenije prošlog veka učili majke da skokovito razvijaju inteligenciju svoje dece i, mada su one to dakle radile već pre više desetina godina, ni one ni mi to nismo sagledavali u tom svetlu.

Posle 1970. ne samo što smo mi i roditelji koje smo podučavali znatno podizali inteligenciju dece nego smo i tačno znali šta radimo.

Pošto smo pragmatični ljudi, činjenice na nas imaju mnogo više uticaja nego ičije teorije, pa i naše vlastite.

Sve je zaista divno uspevalo, ako ostavimo po strani nekoliko uzgrednih bolnih neuspeha kakvi se i moraju povremeno očekivati; koliko smo seansi imali u tri izjutra – radosnih, ljutih, presrećnih, očajnih, smešnih, bolnih, ispunjavajućih, krajnje frustrirajućih, zbunjajućih, ohrabrujućih, divnih – niko od nas se više i ne seća.

Dani su nam i dalje neizmerno opojni i izazovni i niko od nas ne bi svoj život menjao ni za kakav drugi.

Ipak, u našem raju uvek punom posla postoji jedan krupan problem, jedno pitanje na koje i dalje nismo prošli zadovoljavajući odgovor i koje nam bez ikakvog olakšanja pritiska kolektivnu savest.

Gotovo svako koga smo upoznali postavio nam je isto pitanje koje mi sebi stalno postavljamo:

„Zar nije istina da ako je jedna grupa ljudi stekla posebno i možda životno važno znanje o bebama celog sveta, bilo da je to znanje stečeno namerno ili slučajno, onda ti ljudi, dopadalo se to njima ili ne, imaju u stvari naročitu obavezu prema svoj deci sveta?“

Odgovor na to pitanje očigledno glasi: „Da, imamo naročitu obavezu prema svoj deci sveta.“

Imamo obavezu prema svakom detetu na svetu da kažemo njegovoj majci i ocu šta smo naučili pa da oni odluče žele li nešto da preduzmu povodom toga i šta je to što žele da preduzmu.

Ako već o sudbini svakog detenceta na svetu odlučuje neko drugi, a očigledno je da odlučuje, onda taj neko drugi mora da bude njegov roditelj.

Mi ćemo se boriti za pravo svake majke i oca da sprovedu ili ne ono što se izlaže u ovoj knjizi, ali dužnost nam je da svakoj majci i ocu kažemo šta smo saznali.

Učiti jednogodišnju bebu da čita lako je i donosi radost.

Učiti jednogodišnju bebu da izvodi osnovne matematičke operacije (bolje nego što ja to umem) lako je i donosi radost.

Učiti jednogodišnju bebu da razume i da čita strani jezik (ili dva, ili tri strana jezika ako hoćete) lako je i donosi radost.

Učiti jednogodišnju bebu da piše (i ne samo reči nego čitave priče i dramske komade) lako je i donosi radost.

Učiti novorođenče da pliva (čak i ako vi sami ne znate da plivate) lako je i donosi radost.

Učiti jednoipogodišnju bebu gimnastici (ili baletu, ili kako da padne niz stepenice a da se ne povredi) lako je i donosi radost.

Učiti jednoipogodišnju bebu da svira violinu, klavir ili šta god hoćete lako je i donosi radost.

Učiti jednoipogodišnju bebu da prepozna ptice, cveće, drveće, insekte, gmizavce, školjke, sisare, ribe, da zna njihova imena, naučnu klasifikaciju i šta god drugo hoćete o njima, lako je i donosi radost.

Učiti jednoipogodišnju bebu o predsednicima, kraljevima, zastavama, kontinentima, državama lako je i donosi radost.

Učiti jednoipogodišnju bebu da crta i slika ili – pa, učiti je bilo čemu što ste u stanju da joj predstavite na iskren i činjeničan način lako je i donosi radost.

Kad učite sasvim malo dete bilo čemu od svega ovoga, njegova inteligencija raste.

Kad odaberete nekoliko od ovih polja i učite njima sasvim malo dete, njegova inteligencija raste naglo.

Kad s radošću, ljubavlju i poštovanjem učite sasvim malo dete svemu ovome, njegova inteligencija raste i razvija se *mногоstruko*.

A najbolje je od svega što su bebe kojima roditelji s iskrenom ljubavlju i poštovanjem poklanjaju znanje i razvijanje sposobnosti znatno srećnije i bolje i brižljivije prema drugima nego deca kojoj ove mogućnosti nisu pružene.

Deca kojoj se s ljubavlju i poštovanjem pruža poučavanje ne postaju zla mala čudovišta. Kako bi s radošću podareno znanje i istina uopšte mogli da stvore zloću?

I ne mogu i ne stvaraju.

Da su je stvarali, osoblje instituta, koje decu voli i poštuje, tiho bi prepustilo zaboravu sve znanje koje im je zapalo u nasleđe.

Obrnuto je, međutim, istina – *znanje vodi dobru*.

Najosposobljenija deca najzadovoljnija su sobom; ona imaju najmanje razloga da cvile i žale se, a najviše razloga da se osmehuju.

Najbistrija deca imaju najmanje razloga da traže pomoć.

Deca koja imaju najrazvijenije sposobnosti imaju najmanje razloga da tuku drugu decu.

Ukratko rečeno, deca koja su istinski bistra i kod koje su razvijeni znanje i sposobnosti najbolja su i najpunija razumevanja prema drugima. Takvu decu u izobilju krase one osobine zbog koje decu i volimo.

Dete čije su sposobnosti najmanje razvijene, koje ima najmanje osetljivosti, znanja i spremnosti najčešće se žali, plače, tužaka i udara drugu decu.

Ukratko, s decom je isto kao i sa odraslima.

Uvideli smo da nam je zaista dužnost da kažemo svim očevima i majkama do kakvih smo saznanja došli i omogućimo im da razmisle o tome.

Dužnost nam je da kažemo svim majkama da su, i da su oduvek bile, najbolji učitelji koje je svet ikada video.

Ova knjiga je, isto kao i *Kako da naučite svoju bebu da čita*, *Kako da naučite svoju bebu matematici* i ostale

knjige iz edicije „Nežna revolucija“, naš odgovor na tu priyatnu dužnost.

Cilj je Nežne revolucije da svakom detetu na svetu, preko njegovih roditelja, pruži priliku da zablista.

Zajedno smo, svi mi, revolucionari.

Ako je ovo napad na poredak, hajde da ga iskoristimo najbolje što možemo.

Osoblje instituta se nada da ćete vi i vaša beba služeći se ovim znanjem pronaći u njemu isto onoliko radosti, uživanja, uzbuđenja, otkrića i ushićenja koliko smo mi doživljavali dok smo tokom mnogih godina istraživanja na njega malo-pomalo nailazili.

Napomena roditeljima

Na našem institutu nema ni muških ni ženskih šovista. Svi mi podjednako volimo i poštujemo majke i očeve, bebe dečaciće i bebe devojčice. Da bismo rešili prekomplikovane probleme koji nastaju kad se ljudska bića nazivaju „odrasle muške osobe“ ili „majušne ženske osobe“, odlučili smo da sve roditelje podvedemo pod majke, a da o svim bebama govorimo u muškom rodu.

Nama se to čini fer.

2

Priroda predrasuda

Kad se nama, ljudskim bićima, neka predrasuda useli u glavu, gotovo je nemoguće isterati je odatle – čak i kada su činjenice koje jasno možemo da vidimo, čujemo, izmerimo, u direktnoj suprotnosti s dotičnom predrasudom, čak i kada je prava istina mnogo bolja, mnogo važnija, lakša i suštinski prijatnija nego lažna.

Iako su ljudi desetinama hiljada godina stajali na vrhovima brda i posmatrali zakrivljivanje okeanske pučine na horizontu, i dalje smo ostajali ubeđeni da je Zemlja ravna, sve do pre jedva pet stotina godina. Neki su i dan-danas ubeđeni da je ravna.

Gotovo sve predrasude ozbiljno unižavaju istinu, a najviše one koje se odnose na majke, bebe i genije.

Majke, bebe i genije prati loša medijska slika.

Jednom ćemo morati da otkrijemo zbog čega naše predrasude omalovažavaju majke, bebe i genije.

Ako ikada budemo imali vremena da otkrijemo uzroke, ustanovićemo možda da se neki ljudi u našem društvu

osećaju ugroženi pred majkama, bebama i genijima. Ustanovićemo možda da ima takvih koji iz nekog razloga pate od kompleksa niže vrednosti u odnosu na njih.

U nekim slučajevima predrasude s kojima živimo vladaju našim životom i primoravaju ga na skučenost.

Gotovo sve predrasude su negativne i prvobitno su nastale da bi nanele zlo ili čak iskorenile određenu grupu ljudi.

Kako je moguće da mi čvrsto, pa čak i predano gajimo stotine, pa čak i hiljade nepokolebljivih verovanja kad svuda oko sebe svakodnevno, pa čak i svakog sata, vidamo dokaze o njihovoj očiglednoj neistinitosti?

Mnogo šta od onoga što čujem moje uho ne pretvara u zvučnu poruku mozgu, kao što bi fiziološki moralo biti ako treba da shvatim ono što čujem. Umesto toga sam žrtva sopstvenih sujeverja i predrasuda i zbog toga čujem upravo ono što *želim* da čujem.

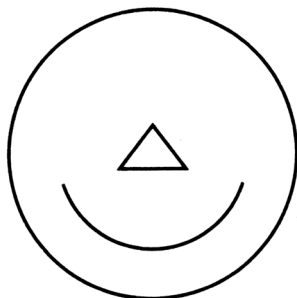
Tako ja unapred odlučujem šta ćete vi reći i bez obzira na ono što kažete čujem tačno ono što sam *zamislio* da ću čuti (ono što, zapravo, *želim* da čujem).

Ono što kažete ne stiže od vaših usta preko mog uha do mog mozga, putanjom koja se fiziološki razvija kod bića na nižem stepenu intelektualnog razvoja.

Zbog toga što sam ljudsko biće, i nosim na sebi prokletstvo predrasuda koje utiču na mene, u stanju sam da preokrenem čak i fiziološke funkcije, te tako ono što vi kažete dolazi iz *mog mozga* preko mog uha do mog mozga i vi ste rekli tačno ono što sam već unapred znao da ćete reći.

Takođe ne vidim ono što je preda mnom nego ono što *mislím* da ću videti.

Dozvolite mi da vam dam jedan jasan primer.
Voleo bih da nacrtam lice.

Kako sad stvari stoje, kad bude imalo i oči pored nosa i usta, to bi moglo da bude bilo kakvo lice.

Sad ću dodati još dve linije i te dve linije će ovo lice pretvoriti u jedan određeni tip lica.

Kakvo je ovo sada lice?

Jednostavno dodavši dve prave crtice pretvorio sam ovo lice u japansko, jer (kao što svi znaju) Japanci imaju kose oči.

Sklopite sad oči i zamislite jedno tipično japansko lice.

Vidite li te kose oči? Zaista, zar nisu kose oči najkarakterističnija crta na japanskom licu?

Jesu – to jest, ako nekim slučajem sami niste Japanac.

Činjenica je da Japanci *nemaju* kose oči. Japanske oči su u stvari ravne kao palačinke.

Za ovu nečuvenu činjenicu saznao sam jednog dana u Tokiju za vreme ručka s mojim dobrim prijateljem Japancem.

Držao sam jedno svesrdno izlaganje upravo na ovu temu pitajući se naglas kako je moguće posmatrati stvarnost, a videti njenu potpunu suprotnost.

„Tačno tako“, rekao je moj prijatelj Japanac. „Savršen primer je verovanje zapadnjaka da Japanci imaju kose oči.“

„O, ali Japanci imaju kose oči“, rekao sam ja gledajući pravo u njegove japanske oči ravne kao bilijarski sto.

I tada su mi pred očima njegove kose oči zapravo postale ravne.

„Ali tvoje oči su ravne“, rekao sam kao da ga optužujem da u stvari nije Japanac.

Osvrnuo sam se po prepunom restoranu i ustanovio da svi gosti Japanci imaju izrazito ravne oči. U magnovenju sam se upitao kako su za ime sveta uspeali u jednom restoranu da okupe sve Japance s nejapanskim očima.

Bilo mi je krajnje neprijatno.

Nikada mi nije smetalo da blago i dobroćudno razvijam tuđe predrasude, ali sam smatrao da je prilično nepristojno od mog obično vrlo učtivog prijatelja Japanca da tako nasilno nametne mojoj pažnji činjenicu da Japanci u stvari imaju ravne oči.

Kad se sledeći put susretnete s nekim Japancem, dobro se zagledajte i posebno obratite pažnju na to kako su mu oči sasvim paralelne s tlom.

Dok ne dođete u priliku da izbliza razgledate oči nekog Japanca, međutim, zašto ne biste odmah izveli jedan eksperiment?

Pokušajte ponovo da zatvorite oči i dočarate sebi neko japansko lice. Vidite li te kose oči?

Predrasude teško umiru čak i kod onih koji su vrlo otvoreni za nove poglede i ideje – većini nas gotovo je nemoguće da ih se oslobodimo, a mnogima je sasvim nemoguće da ih zamenimo stvarnošću.

I što se očiju tiče, isto kao i Zemlje, teško je nama ljudskim bićima da razlikujemo ravno od zaobljenog ili kosog.

Prvenstveni cilj ove knjige jeste razlučivanje praznovjerica koje smo dugo gajili od činjenica, posebno u vezi s malom decom, roditeljima uopšte, a majkama posebno, inteligencijom, ljudskim mozgom i genijima.

Neprebrojne su predrasude o deci, majkama, inteligenciji, mozgu i genijima. To što su ove predrasude krajnje apsurdne ni najmanje nije narušilo njihovu sveopštu prihvaćenost, posebno među stručnjacima, koji bi trebalo da budu svesniji istine.

Te su lažne istine toliko besmislene i smešne da bismo prosto mogli da ih svrstamo među najobičnije tračeve kad njihove posledice ne bi bile tako tragične.

Rađanje genija

Ako je iko na svetu trebalo da zna, onda smo mi, osoblje Instituta za ostvarivanje ljudskih potencijala, morali da znamo mnogo pre i mnogo, mnogo bolje.

Trebalo je da znamo pre nego iko drugi, ne zato što smo pametniji od svih, nego zbog toga što kad dvadeset četiri sata dnevno punih četrdeset godina ili i duže živite s najrazličitijom dečicom i njihovim roditeljima, onda čak i sasvim slučajno nailazite na istinu mnogo češće nego ostali ljudi.

Trebalo je još odavno da znamo da svako ljudsko novorođenče nosi u sebi seme genija.

Trebalo je da znamo još davnih dana da:

1. kao pripadnici vrste homo sapijens mi svi nasleđujemo gene koji nam obezbeđuju jedinstvenu, ljudsku koru velikog mozga;
2. svi mi po rođenju dospevamo u određeno životno okruženje, koje nam ili pruža ili ne pruža odgovarajuće podsticaje;

3. kad god se neka beba rodi, s njom se rađa i mogućnost za nastanak genija.

Beba na svet dolazi s genetskim darom koji predstavlja ljudska kora velikog mozga. Jedino je pitanje kakvu ćemo životnu sredinu obezbediti za rast i razvoj te kore velikog mozga.

Genijalnost je dostupna svakom ljudskom novorođenčetu. Trebalo je to da znamo i instinktivno, na osnovu iskustva, a i svesno, na osnovu znanja. Rođenje genija ne potiče samo iz naših zajedničkih, drevnih predačkih gena nego i iz semena koje se u svakom malenom ljudskom biću može razviti tako da donese zreo plod.

Trebalo je vrlo dobro da znamo, još godinama unazad, da genijalnost nije dar koji Bog dodeljuje samo malobrojnima želeći da tek jedan sićušan broj njegove dece bude u ogromnoj premoći nad ostalima a da ogromna manjina bude podređena.

Još i manje je genijalnost samo slepa slučajnost koja se pojavljuje jednom u stotinu, hiljadu ili milion godina bez ikakvog razloga i smisla.

Trebalo je da znamo – pre dvadeset, dvadeset pet, možda i pre pedeset godina – da ono što zovemo genijalnošću, jedinstvena ljudska sposobnost jedinstvene ljudske kore velikog mozga, uopšte nije nikakav dar, nego pravo po rođenju zajedničko svim ljudskim bićima, koje nam je uskraćivano usled našeg pomanjkanja znanja, vrhunška šansa ukradena jednoj porodici ovozemaljskih stvorenja kojoj je genijalnost naprosto urođeno pravo.

Trebalo je da znamo da svaka majka ima sposobnost da u svom novorođenčetu odneguje seme iz koga će izrasti

genije, sposobnost da razvije inteligenciju svoje bebe do onog nivoa koji joj omogućuju njena vlastita inteligencija i volja.

Trebalo je da znamo ranije jer smo se toliko godina bavili decom.

Divnom decom koja su iskoristila ogromnu blagotvornost znanja, poštovanja i ljubavi svojih roditelja.

Potencijalno divnom decom, privremeno prosečnom, ali za koju smo njihovi roditelji i mi odlučili da neće ostati prosečna.

Potencijalno divnom decom s oštećenjima mozga za koju smo njihovi roditelji i mi odlučili da neće ostati onesposobljena i od koje mnoga već barataju natprosečnom inteligencijom.

Oči u oči, nos uz nos, ruka u ruci, srce uz srce, ljubav za ljubav, briga za brigu, radost za radost, uspeh uz uspeh, uzbuđenje uz uzbuđenje, a ponekad i neuspeh uz neuspeh, ali uvek s ravnopravnom odlučnošću. Za najstarije od nas – duže od pedeset godina.

Mi smo ljudi koji *rade* s decom i roditeljima.

Podučavamo *stvarne* roditelje i *stvarnu* decu.

Bavimo se činjenicama, ne teorijama.

Naša svakodnevna stvarnost obuhvata decu očaravajuću, neodoljivu, zabavnu, umiljatu, običnu, neobičnu i zanosnu. Pošto su deca deca, ponekad takođe obuhvata decu koja plaču, imaju temperaturu, povraćaju, dobijaju grčeve, uprljala su pelene, curi im nos, gladna su i razdražljiva – ukratko, stvarna su deca.

Kada saopštavamo šta se događa u dečjem svetu služeći se pritom raznom decom kao primerima, mi se bavimo

činjenicama. Sve su to stvarna deca, koja imaju ime i adresu, oca i majku.

Njihova mnoga dostignuća čiste su činjenice, ne teorije.

Kad se sad osvrnemo, nije tako zapanjujuće što smo toliko uznapredovali u shvatanju razvoja deteta kao činjenica da nam je za to trebalo toliko vremena.

Ono čemu težimo jeste da svako dete nadmaši sebe, nadmaši ono što je bilo i kakvo je bilo juče.

U početku nam je cilj bio samo da osposobimo decu s ozbiljnim oštećenjima mozga, slepu, gluvu, paralizovanu i nemu, da vide, čuju, hodaju, govore. Time smo se bavili pet godina, ponekad uspevali, mnogo češće nismo.

Naš pristup je bio takav da smo se trudili da izlečimo mozak, gde se problem zaista nalazio, a ne ruke, oči, noge i uši, gde su se ispoljavali simptomi.

Postigli smo dve vrste rezultata.

Kao prvo – znatan broj paralizovane dece je prohodao, neka slepa deca stekla su sposobnost vida, neka gluva sposobnost sluha, neka nema moć govora.

Kao drugo – kod gotovo sve te dece postavljena je bila dijagnoza beznadežne mentalne zaostalosti, ali kada su prohodala, progledala, pročula, progovorila, koeficijent inteligencije im je takođe porastao, kod neke dece do prosečnog, a kod neke i do natprosečnog.

Činilo nam se da kako koeficijent inteligencije raste, tako raste i sposobnost govora, čitanja, pisanja, računanja i funkcionisanja na drugim poljima.

Tek negde oko 1960. postalo je očigledno da u stvari uopšte nije tako, nego da tako samo izgleda.

Čak ni 1960. nije nam prosto svanulo odjednom. Svetlost je nadolazila pomalo iz dana u dan. Još i danas, kad

nam ta svetlost izgleda blistava i jasna, teško nam je da shvatimo zbog čega nam je trebalo toliko dugo i zašto svima na svetu nije očigledno da je to istina.

Ne postaju deca najpre inteligentnija pa onda zbog toga bolje pišu, čitaju i računaju, bolje uče i često postižu bolje uspehe nego potpuno zdrava deca, nego je upravo obrnuto.

Kad bolje *vide*, deca bolje i *čitaju*; kad *čuju* bolje, bolje i *razumeju*; kad im se poboljšava sposobnost *opipa*, bolje se *kreću*.

Ukratko, kako su bolje govorila, čitala, kretala se, pa time i primala sve više informacija, deca su sve bolje učila i koeficijent inteligencije im je rastao.

Ova istina ne važi samo za decu s oboljenjima i ozledama nego uopšte za svu decu, prosečnu i natprosečnu.

Istina je da je *inteligencija* plod *razmišljanja*, a ne da je razmišljanje plod inteligencije.

Ova istina, koju smo konačno spoznali, toliko nas je dirnula u dušu da se to ne da opisati.

Ono za čim smo dugo tragali i na šta smo na kraju slučajno naišli bila je ni manje ni više nego istina o *rađanju genijalnosti*, a to rađanje traje od dolaska na svet do šeste godine.

Otkriće je vredelo stotina godina koje smo, kad se sve sabere, uložili u traganje za njim, a i još mnogo više od toga.

Ako je inteligencija plod razmišljanja, a iz razmišljanja se rađa genijalnost, onda je najbolje da pažljivo i duboko razmotrimo inteligenciju.

Jedno je svakako izgledalo sasvim izvesno: dobro je, a ne loše, biti inteligentan.

4

Dobro je, a ne loše, biti inteligentan

*Razlika između inteligencije i obrazovanja leži
u ovome – inteligencija će vam stvoriti dobar život.*

– Čarls Franklin Ketering

Veoma me brine svet koji se klanja mišićima i iz nekog razloga strahuje od mozga.

Kako imam priliku da putujem po svetu i razgovaram s publikom, razvio sam običaj da postavim nekoliko ključnih pitanja.

„Mislite li da bi bilo dobro da razvijamo snagu svoje dece?“

Svakako da bi. Odgovor je toliko očigledan da samo pitanje postaje besmisleno.

„Mislite li da bi bilo dobro da poboljšavamo zdravlje svoje dece?“

Svakako da bi. Kakvo smešno pitanje.

„Mislite li da bi bilo dobro da pružimo svojoj deci više znanja?“

Svakako. Kuda vode ova smešna pitanja?

„Mislite li da bi bilo dobro da razvijamo inteligenciju svoje dece?“

Nastupa upadljivo oklevanje. Publika je podeljena i sporo reaguje. Mnoga lica su bezizražajna ili uznemirena. Poneko, s osmehom, klima glavom. Osmesi su većinom na licu još male dece.

Nagazio sam na osetljivo mesto, zaista.

Zašto se, za ime svega razumnog na svetu, mi ljudi bojimo inteligencije? Pa to je naše ljudsko dobro, oprema za život.

Ovaj strah je pre nekoliko godina otelovljen u jednoj emisiji na Bi-Bi-Siju u kojoj smo gostovali.

Govorili smo o onome čemu preko roditelja učimo sasvim malenu decu.

Voditelj emisije bio je inteligentan, bistar, jasno je formulisao svoje stavove, ali kako je razgovor tekao dalje, postajao je naočigled sve zabrinutiji. Na kraju više nije mogao da izdrži.

Voditelj (*optužujućim tonom*): Po tome što govorite reklo bi se da zagovarate izvesni elitizam!

Mi: Upravo tako.

Voditelj: Priznajete da se zalažete za stvaranje jedne elitne grupe među decom?

Mi: Ponosimo se time.

Voditelj: Koliko dece želite da obuhvati ta vaša elita?

Mi: Oko milijardu.

Voditelj: Oko milijardu? Koliko dece ima na svetu?

Mi: Oko milijardu.

Voditelj: Aha, počinjem da shvatam – ali *nad kim* želite da oni budu nadmoćni, koga da nadmašuju?

Mi: Želimo da nadmaše sami *sebe*.

Voditelj: Shvatam sad u čemu je suština.

Zašto moramo visoku inteligenciju da posmatramo kao oružje koje ćemo koristiti jedni protiv drugih?

Šta su nam to naši geniji uradili da ih se toliko plašimo? Da ih se plašimo uopšte?

Kakvo nam je zlo učinio Leonardo da Vinči *Mona Lizom* ili *Tajnom večerom*?

Kakvo je zlo učinio Betoven *Petom simfonijom*?

Da li nas je Šekspir nekako ozledio *Henrijem V*?

Da li nam je Franklin nekako nudio svojim zmajem i elektricitetom?

U čemu nas je Mikelandelo omeo svojim skulpturama?

Kakvu nam je štetu naneo Solk svojom vakcinom zbog koje poliomijelitis polako postaje zaboravljena bolest?

Čime su nas povredili Tomas Džeferson i Deklaracija o nezavisnosti, koja mi natera suze na oči svaki put kada je čitam, svejedno što je već odavno znam napamet?

Zar su nas nečim rastužili Gilbert i Salivan i njihov *Mikado*, koji može da mi razvedri i najsumorniji dan?

Zar nas je u nečemu omeo krajnje praktični Tomas Edison, koji je znao da se genijalnost sastoji od jedan posto nadahnuća i devedeset posto prolivanja znoja, i koji je bio uz mene dok sam živeo s Bušmanima u pustinji Kalahari i osvetljavao mi najmračniju noć jednom golom električnom sijalicom kojoj je pogon davao mali generator?

Spisak je beskrajn, a proteže se preko svih naroda i svih okeana i unazad u neupamćena doba, obuhvatajući genije neznane i znane, pripadnike svih nacija, na svim mestima na Zemlji.

Napišite svoj sopstveni spisak. Ko su vaši omiljeni geniji i šta su vam nažao učinili?

Ah! Omiljeni geniji. A šta je s omrznutima? Čujem li ja to jedan glas ili čak čitav hor kako pita: šta je sa zlim genijima u našoj istoriji? Čujem li jedan pobjednički prizvuk u nečijem glasu dok me pita: „A šta ćemo s Hitlerom?“

Zli geniji, ma nemojte.

To je protivrečnost već u samim tim rečima.

Ako već tražite kako ćete nazvati Hitlera i njemu slične kroz istoriju, onda bolje da pokušate s nazivom masovni ubica. Zar je stvarno potrebna visoka inteligencija da se podstakne masovno ludilo u čoveku, životinji koja je, mereno geološkom stopom vremena, još do pre koji dan bila grabljivac iz potaje naoružan toljagom pod imenom *Australopithecus africanus dartii*?

Hitler je pretrpeo neuspeh čak i prema sopstvenim merilima, a o mojim i da ne govorimo. Zar je cilj genija da okonča život ležeći na mokrom betonskom podu, poliven benzinom i zapaljen po sopstvenom naređenju? Da li je Hitlerov cilj bio da skonča i da mu leš bude spaljen usred razorene Nemačke?

Genije se meri prema svojim delima.

Zaglavljani smo s paradoksom zlog genija samo ako odlučimo da se oslanjamo na zastarele definicije genija, prema kojima se genijalnost meri besmislenim testovima inteligencije.

Ludi genije i smušeni nesposobni genije plodovi su iste posmatračke perspektive i nisu ni manje ni više nego monumentalna greška u merenju inteligencije.

Zbog čega se priklanjamo definicijama koje su već i na prvi pogled besmislene?

Da bismo prestali da se plašimo genijalnosti, potrebno je samo da je merimo prema njenim dostignućima.

Plašimo li se pojma elita, koji znači „najbolji u određenoj grupi“? Jedino, izgleda, ako se on odnosi na inteligenciju. Da li je neki greh pripadati fizičkoj eliti? Možete se kladiti da nije.

Inteligencije se plašimo, a mišiće obožavamo.

S vremena na vreme radosno prolazimo kroz proces koji pronosi ovaj stav širom sveta, do svih njegovih stanovnika.

Vrhunac tog procesa je kada postavimo tri mlada ljudska bića na kutije različite visine da bismo im okačili medalje oko vrata. Potom ih proglasimo za *crème de la crème*, troje najelitnijih među elitom. Ova mlada dama može da skoči više nego iko drugi na svetu. Ovaj mladić trči brže nego iko drugi na svetu. Srce snažno tuče, suze svetlucaju u očima, grudi se nadimaju od ponosa dok se zastave dižu i himne intoniraju. Ako su podignuta zastava i odsvirana himna kojim slučajem moje, radost koja me obuzima gotovo je neizdrživa.

Da li to znači da ja odbacujem ovaj elitizam nad elitizimima koji nazivamo Olimpijske igre?

Ne, nipošto. Mislim da je to sasvim lepo. Odlično je da naši mladi sportisti budu fizički premoćni.

Mi verujemo da sva naša deca treba da budu u izvanrednoj fizičkoj kondiciji i zaista i učimo roditelje kako da se to postigne.

Mene veoma zabrinjava to što svet mišiće obožava, a inteligencije se plaši.

U životu sam prolazio mnogim mračnim ulicama u mnogim zemljama sveta, sam, kasno noću. Nikad se u životu nisam plašio prolazeći jezero pomrčine u kojoj

se skriva mračna sporedna uličica da će me neko otuda zaskočiti... i reći mi nešto pametno.

Ili mi postaviti izvanredno pitanje.

Jeste li se vi kadgod uplašili toga?

Nasuprot tome, bezbroj puta sam se plašio da će otuda iskočiti sto pedeset kilograma mišića i naprosto me rasturiti.

Brine me svet koji obožava mišiće, a plaši se inteligencije.

Ne mogu a da se prilikom svakih predsedničkih izbora ne pitam brine li se svet da je republikanski ili demokratski kandidat možda *previše* pametan.

Zar se ne plašimo upravo suprotnog?

Da li se iko ikada brinuo da su nam senatori i politički predstavnici suviše bistri? Ili se plašimo da nam vođe možda nisu dovoljno mudre? Ceo svet se tresao od smeha kad je desetak godina ranije jedan član Kongresa izjavio da nam je u vladi potrebno više mediokritetstva, tvrdeći time da je ono što imamo nedovoljno mediokritetno. Da li je zbilja trebalo da se smejemo – ili da plačemo?

Dobro je, a ne loše, biti inteligentan.

Vrlo dobro, zaista.